

L'estralaga

Roberto Piumini

Il·lustracions de
Pau Gasol Valls

Traducció de Laia Font i Mateu

1

A la ciutat turca de Malatya hi vivia un pintor que es deia Sakumat. No era jove però tampoc vell: tenia l'edat en què els homes savis saben ser amics d'ells mateixos sense deixar de ser-ho dels altres.

Malgrat que a la vall pedregosa de Malatya no hi resplendien grans bel·leses, en Sakumat pintava paisatges magnífics i n'inventava d'altres, tot disposant formes i colors com hauria fet, si haguessin estat reals, un bon creador.

Molts propietaris rics de ramats, comerciants de cavalls, o de teles, feien anar en Sakumat a casa seva perquè els decorés un racó, el fons d'un pòrtic, o els eixamplés amb les flors de colors de la seva pintura la llum de l'ampit d'una finestra. Si ningú no hagués sol·licitat la seva obra, però, en Sakumat hauria pintat igualment,

perquè per a ell els pinzells eren com dits, i en cada pinzellada vessava dolçament una gota de la seva sang.

Quant als paisatges que s'imaginava, aneu a saber on els havia vistos; ni tan sols ell ho sabia. Potser no existien en cap lloc del món ni en cap somni humà, però en veure'ls semblaven tan autèntics que quasi es podia tocar i olorar la terra. Com més els miraves, més et fugia el cos a través dels ulls i es traslladava viu i sencer a espais acolorits i plens de pau.

2

Un dia va picar a la porta d'en Sakumat un home not gros i cepat que duia el turbant baix característic de les valls del nord de Malatya.

–Ets en Sakumat, el pintor?

–I això és casa meva, home de les muntanyes. Qui ets? I per què em busques?

–Jo soc en Kundy, home de confiança del burban Ganuan, senyor de la terra de Nactumal. Per ordre seva vinc a demanar-te que pugis a la nostra vall, al seu palau, perquè vol parlar amb tu i encarregar-te una obra.

En Sakumat no havia estat mai a les valls del nord, però n'havia sentit a parlar. Sabia que eren territoris aspres i aïllats; per això va respondre que estava molt enfeinat i que no podia acceptar l'honor d'aquella invitació.

–El burban Ganuan, el meu senyor, preveia que el viatge et semblaria incòmode –va dir

l'homenot-. Et regala el cavall que porto lligat al meu i em mana que et digui que l'obra que voldria encarregar-te té un valor molt gran, i que igual de gran serà la recompensa que en trauràs.

Contemplant la bellesa del cavall que piafava darrere del de l'enviat, en Sakumat va reflexionar. Més que la generositat del burban i la promesa de riqueses, l'encuriosia que un dels poderosos i orgullosos senyors de les muntanyes insistís d'aquella manera, i en aquell to. No s'hi va negar més, doncs, però va dir a l'homenot que no acceptava el cavall, perquè ja en tenia un que, si bé era vell, encara era capaç d'afrontar el viatge. Va demanar a en Kumdy un dia per preparar-se i acomiadar-se dels amics.

L'endemà, un cop carregats els estris de pintar al cavall que el senyor Ganuan li havia enviat com a obsequi, en Sakumat va muntar el vell cavall negre que li pertanyia i que passava la darrera part de la seva vida brostejant tranquil·lament als voltants de la ciutat.

La petita caravana es va allunyar de la conca de Malatya, després d'haver-ne travessat la plana cap al nord, i va començar a enfil·lar el flanc de l'àmplia vall septentrional. Quan darrere seu es va perdre la vista de la ciutat, van travessar una

zona erma i molt eixuta: uns pocs arbres esmerlits, com sentinelles moribunds d'un bosc derrotat, despuntaven en la conca opaca, marcada en grans trams per despreniments de pedregam gris i rosat. Les sargantanes brunes s'escapolien entre les roques en acostar-s'hi els cavalls. De tant en tant l'ombra ràpida d'un falcó atemoria les poquíssimes cabres salvatges.

Al cap de tot un dia de viatge, poc després de pondre's el sol, en Sakumat i el seu guia van arribar al marge d'un extens altiplà, una mena de vall suspesa, rodejada de carenes de roca d'un gris profund. El paisatge, però, va canviar inesperadament: el terreny es va fer menys àrid que més avall, amb clapes de pastura i fins i tot petites vinyes. Al centre, encara força lluny i recollit, un poble de pedra blanca gaudia de la fresca d'un bosquet de cedres que s'alçava al seu darrere com un regal de Déu. Entre el poble i el bosc, més blanc encara que la resta de construccions, s'erigia un palau immens, gran com el palau més gran de Malatya, i potser més i tot.

Un cop van haver travessat la zona de conreu i els carrers del poble, en Sakumat va ser guiat a l'interior del palau. Va adm-irar el ric silenci que hi regnava, les portes de fusta de cedre amb

ornaments daurats i les casaques de vellut perlat dels servents.

El van acompanyar a una sala fresca i espaiosa, amb una gran finestra oberta per damunt de la muralla, per la banda del poble; des d'allà, amb una sola mirada, s'abastava tota la conca semifèrtil de l'altiplà, fins al cercle de cims que el tancava.

Va ser anunciat el senyor de Nactumal. Va entrar un home alt, aparentment de la mateixa edat que el pintor, però de cabells curts i quasi blancs.

Al seu rostre destacaven uns bigotis espessos i foscos, com si fossin fruit d'una altra sembra.

–Sigues benvingut a la meva terra i a casa meva –va dir el burban–. T'agraeixo que hakis acceptat la invitació, que hakis cedit a la insistència del meu home. Si fos un bon amfitrió, com hauria de ser, et deixaria descansar aquest vespre i tota la nit, m'ocuparia tan sols del teu benestar... Deixaria per a demà al matí aquesta conversa. Però l'ànsia se'm remou al pit, i la petició que t'haig de fer no vol estar-se quieta, com un cavall jove i fort. I crec que em trotaria pel cor tota la nit sense el farratge de la teva resposta.

En Sakumat va somriure i es va inclinar lleument.

–La teva hospitalitat és perfecta, senyor – va dir–. Quant a la teva petició, rebrà de mi una resposta lleial. I si m'és impossible donar-te-la de seguida, tindrè tota la nit per pensar-hi, i així haurem guanyat temps. Ara fes la teva demanda, senyor, perquè per tal com s'anuncia em sembla diferent de les que acostumo a rebre i em desvetlla la curiositat.

El burban també va somriure, i es va asseure a la catifa de la sala, gran com la d'una mesquita. En Sakumat es va asseure davant seu.

–Tinc un únic fill, molt jove, que es diu Madurer –va dir el burban lentament–. Pateix una malaltia estranya: tota mica de sol i de pols li és nociva. Se li inflen els ulls, se li agita la respiració, la pell se li omple de taques i fins i tot se li nafra. No pot sortir a l'aire lliure, i córrer i jugar pel jardí de palau com els fills dels meus servents. I més encara: no pot viure en una estança com aquesta, per la finestra de la qual passen lliures i abundants la llum i l'aire de les muntanyes. Tots els metges de Turquia que poden fer gala de ciència i saviesa han vingut a aquesta casa; tots m'han explicat, cada cop amb més mestria, la naturalesa misteriosa i incurable del mal. Alguns han sentit a parlar de casos

semblants en altres llocs, o en altres temps. N'hi ha que parlen d'unes substàncies nocives que el cos del meu fill absorbeix de l'aire i que la llum fa més potents. Però quines són aquestes substàncies, o com se'n pot defensar el meu fill, no ho saben pas. Tots han aconsellat amb fermesa que en Madurer visqui a la part interna i més arrecerada del palau, que respiri aire filtrat per capes de gasa humida, que no tingui finestres o llum directa, només la que les claraboies envien a les seves habitacions. I així és: des de fa més de cinc anys, quan es va manifestar la dissort, el meu fill no ha sortit d'aquesta casa, ni ha pogut gaudir des d'una finestra ni de la vall ni de la llum del sol. Tampoc no és permès que a les seves cambres s'hi posin plantes o flors, ni simples pàmpols de vinya per decorar, perquè la terra i el pol·len o la substància mateixa dels vegetals li són nocius.

Després d'haver parlat mirant en Sakumat als ulls, el burban va abaixar el cap i va callar molta estona. El pintor també callava, i esperava.

En Ganuan va alçar el cap i va dir:

—Ara se m'ha ocorregut decorar les habitacions del meu fill amb dibuixos i colors. He sentit a parlar de tu a mercaders i caçadors de pas; per

això t'he fet venir. No tindràs queixa de la meva hospitalitat ni de la recompensa, quan te'n vagis. Et demano que ho acceptis.

El burban mirava en Sakumat de nou als ulls i respirava profundament. Amb la mà dreta, forta i fosca, estrenyia el cinturó de pell amb tatxes tal com s'estrenyen les regnes d'un cavall rebel.

–Puc fer-te una pregunta, senyor? –va dir el pintor.

–Tens tota la meva atenció, i tota la veritat que conec serà en les meves respostes –va dir el burban.

–Què vols que hi pinti, a les habitacions del teu fill?

–En això no hi he pensat amb precisió, ho decidiran el teu art i la teva imaginació –va contestar el burban.

–Una altra pregunta. Com és l'ànima del teu fillet? La seva sort, dura per a un nen, el fa infeliç? I el seu rostre i el seu cos, com ens podríem imaginar, són inerts i tancats, com les plantes que no reben llum?

El burban va entretancar els ulls un instant. La mà del cinturó es va relaxar.

–A aquestes preguntes no t'hi respondré, amic meu –va dir–, i no perquè no vulgui, però

les paraules d'un pare no són les més adequades per parlar del fill. En sentir-les, no podries evitar pensar que gran és la illusió i que mentider és l'afecte. Però com que, si no m'enganyo, has acceptat generosament el meu prec, la resposta te la donaran directament el cos i el rostre i l'ànima del meu fillet. Tu mateix ho veuràs.